Gildebrief

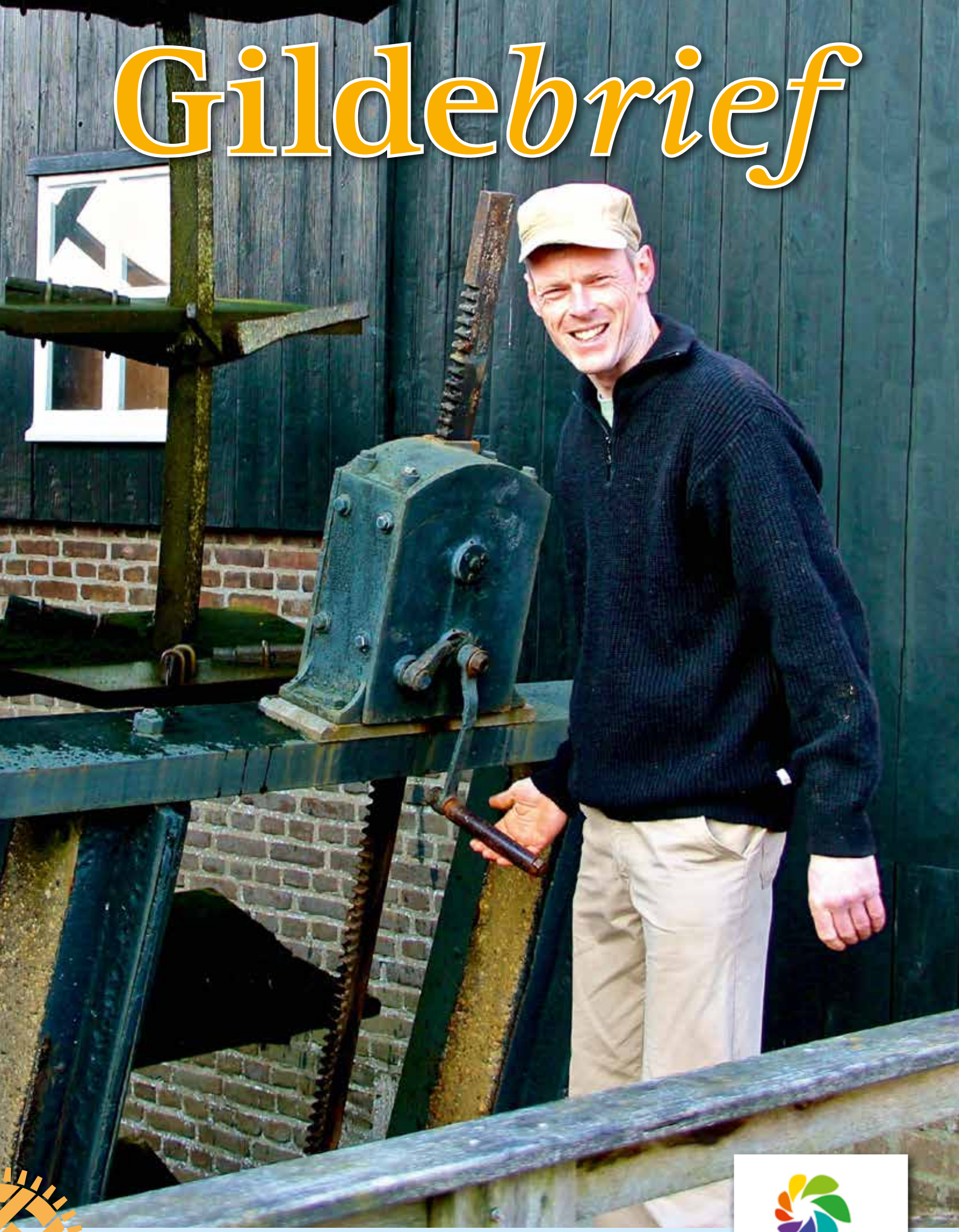

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

34e jaargang no. 3 september 2015

Nationale Inventaris
Immaterieel Cultureel
Erfgoed Nederland

COLOFON

Gildebrief
De Gildebrief is het verenigingsblad van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM) en verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 2.300 stuks in de maanden maart, juni, september en december.
Alle leden van de vereniging hebben het recht in de Gildebrief artikelen te plaatsen, hun mening te uiten en kanttekeningen bij het beleid van de vereniging te plaatsen.
Het hoofdbestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars is niet verantwoordelijk voor deze uitingen en kan hierop niet worden aangesproken.
De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen berust bij de auteur.
De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor het geheel als blad.

Abonnement niet leden
Niet leden van het Gilde kunnen zich abonneren op de Gildebrief door donateur van het Gilde te worden voor het minimale bedrag van 15 Euro.

Advertenties
Voor bedrijven of instellingen die gelieerd zijn aan 'de molenwereld' bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Informatie is verkrijgbaar bij de penningmeester.

Bestuur van Het GVM
Voorzitter a.i.
Bas de Deugd
Voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl

Secretaris
Tom Kreuning
Molenkade 8, 1829 HZ Oudorp (NH) 06-43085173
secretaris@vrijwilligemolenaars.nl

Penningmeester
Karel Ouendag
penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl

Afdelingscoördinator
Ingrid Friesema
afdelingscoordinator@vrijwilligemolenaars.nl

Opleidingscoördinator
Mark Dwarswaard
opleidingscoordinator@vrijwilligemolenaars.nl

Communicatie en social media a.i.
Tom Kreuning
communicatie@vrijwilligemolenaars.nl

Algemene zaken
Drewe Schouten
dreweschouten@gmail.com

Ledenadministratie
Frans Tullemans
ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl

Vertrouwenspersonen
Ada Meurs
Telemannstraat 60, 8031 KL Zwolle 06 – 1676 6741
Hub van Erve
Hoevense Kanaaldijk 9, 5018 EA Tilburg 013 – 536 2100

Verzekeringen en boekhouding
Jan Wieffer
boekhouding@vrijwilligemolenaars.nl

Website
Jochem van Engelenhoven

Examencoördinator
John Houben
examencoordinator@vrijwilligemolenaars.nl

Coördinator Arbo & Veiligheid
Vacature
veiligheid@vrijwilligemolenaars.nl

Bliksemafleidercontrole
Leo Tiggelman
bliksemafleidercontrole@vrijwilligemolenaars.nl

Gildeverzendingen
Hub van Erve
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

Steunpunt Molenbiotoop
Mark Ravesloot (De Hollandsche Molen)
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam 020 – 623 8703
DHM@molens.nl

Rekeningnummers
IBAN NL40 TRIO 0198 54 28 95 (algemeen)
IBAN NL26 TRIO 0198 55 85 70 (Gildeverzendingen)
BIC TRIONL2U

Kon. Bibliotheek: ISSN 1381-9151

In dit nummer: september 2015

Nummer 3	3
Overleden en geboren	4
Uitnodiging Buitengewone Algemene Ledenvergadering	5
45 jaar achter een molen staan	6
40 jarig Jubileum Gild Fryske Mounders	7
Overzicht geslaagden voorjaar 2015	8
Molentoekomst	9
Dreigend regionaal molenaarstekort	10
De grote gele kwikstaart	12
Van molenaars tot molenmakers	14
De vang en de springbeugel	17
De Moolenmeester is open	18
Vacature veiligheidscoördinator	19
Exameneisen 2015	19
Het gevlucht	20
Natokkelen	24
Word Molenaar	27

Redactie Gildebrief
Hoofdredacteur: Tom Kreuning
Redactieadres: Molenkade 8 1829 HZ Oudorp (NH)
Tel: 06-4308 5173
Redactie@vrijwilligemolenaars.nl

Eindredacteur: Mark Dwarswaard
Tekstredacteur: Barend Zinkweg

Deze Gildebrief is mede tot stand gekomen dankzij medewerking van onze regiocorrespondenten:
Zuid: Jo Meessen
Zuid-Holland: Jaap ten Broek

Voor de regio's Noord, Oost, Noordwest en Zeeland zijn wij nog op zoek naar regiocorrespondenten. U kunt zich hiervoor aanmelden bij de hoofdredacteur..

Vormgeving
Studio De Bunschoter

Druk
Drukkerij de Bunschoter, www.bunschoter.nl

Kopij en mededelingen
De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst en beoordeelt deze op plaatsbaarheid in haar geheel, gedeeltelijk of in gewijzigde vorm, zulks in overleg met de auteur.

Kopij voor het **decembernummer** van 2015 moet in het bezit zijn van de redactie voor 1 november 2015. Voor een latere aanlevering dient men te overleggen met de redactie.
Teksten (al dan niet met foto's) kunnen worden aangeleverd per email. Bij voorkeur in Word op emailadres redactie@vrijwilligemolenaars.nl.

Neem voor het meezenden van foto's even contact op met de eindredacteur.

Nummer 3

Na een dik nummer volgt deze keer een wat dunner exemplaar.

Daarin wel een voor onze vereniging belangrijke uitnodiging: die voor de Buitengewoon Algemene Ledenvergadering. Tijdens die vergadering kunnen de leden de nieuwe voorzitter kiezen. De beoogde nieuwe voorzitter heeft inmiddels de huidige bestuursleden bezocht om nader met elkaar kennis te maken. Die zien het wel zitten!

Een andere uitnodiging treft u aan voor de contactavond van de afdeling noord-Holland.

Helaas in deze Gildebrief ook weer twee berichten van overlijden en zoals in het leven vreugde en verdriet dicht bij elkaar kunnen liggen was dat in de familie Noorlander ook het geval: Cor Noorlander is overleden, zijn zoon Cees is 45 jaar molenaar. Hij heeft daar zelf een artikel over geschreven.

En zo staan er twee molens in de rouw en zo staat er eentje in de vreugd; bij een voormalig GVM bestuurslid is het gezin uitgebreid!!!

Nog een tegenstelling; een hele lijst met geslaagden en toch een dreigend tekort aam molenaars.

Een regionaal molenaarstekort, onder meer in Limburg. Maar daar hebben ze er wel weer 4 nieuwe gele(molen)kwikstaarten bij (dat is ook biotoop). Op de Rosmolen te Geijsteren, die dan wel een watermolen is...

In Friesland hadden ze ook een reden voor een feestje; onze zustervereniging 't Gild Fryske Mounders bestaat 40 jaar! Voor het lezen van het verslag moet je goed je best doen of is het misschien wel handig om een bevriende Friese mounder om ondertiteling te vragen?

Van daaruit het water over kom je in West-Friesland. Daar hebben een aantal molenaars de handen uit de mouwen gestoken om een weidemolen op te knappen. Het resultaat mag er zijn, getuige de foto's.

Verder door naar het zuiden kom je in Leidschendam, waar bij zaagmolen De Salamander de educatieruimte officieel geopend is. Deze ruimte kon mede dank zij het winnen van de Bankgiro Loterij Molenprijs 2014 gebouwd worden.

We hebben ook weer een artikel ontvangen over theorie en praktijk, deze keer gaat het over het gevlucht. Daarnaast nog wat reacties op eerdere theorie & praktijkgevallen.

Er staan 2 vacatures in; er is een nieuwe veiligheidscoördinator nodig bij het Gilde en een watermolenaar in het Limburgse Stramroy.

Tenslotte, voor liefhebbers van regionale molendagen: er zitten er weer twee in het verschiet, de 17e Limburgse- en de 18e Rijnlandse Molendag.

Dan was dit in het kort de 3e Gildebrief van 2015.

Veel leesplezier!

De redactie

Niet vergeten:

Buitengewone Algemene Ledenvergadering
van
Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

Za. 7 nov. 2015

Zie ook pag. 5 van dit nummer!

Kijk voor het laatste nieuws maar ook voor andere Gildezaken op onze website: www.vrijwilligemolenaars.nl

In de rouw (1)

Op 7 augustus jl. is in zijn slaap **Kees Scherjon** overleden. Kees voelde zich, na het aanmelden voor de opleiding tot vrijwillig molenaar, al snel aangetrokken tot de molen D'Olde Zwarver. Hij kwam hier in

2003. Kees behaalde in 2009 het certificaat van vrijwillig molenaar.
Zijn motto was: je bent wel vrijwilliger maar dat is niet vrijblijvend. Dat kwam bij Kees ook duidelijk tot uiting in zijn betrokkenheid bij de molen. Hij verdiepte zich meer en meer in het molenaarsvak. Daarom volgde hij ook met succes de cursus Ambachtelijk Korenmolenaar.
Kees is na het behalen van het certificaat door het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde toegelaten als gezel.
Zijn technische kennis, hij is docent techniek geweest, kwam op de molen goed van pas. Hij heeft heel wat dingen in elkaar geknutseld. Zijn grote passie was ook het rondleiden van klassen. Hij deed dat vol enthousiasme en goed afgestemd op het niveau van de leerlingen.
In oktober 2014 werd bekend dat hij alvleesklierkanker had. Sinds die tijd was hij niet meer op de molen aanwezig maar nog steeds wel betrokken. De laatste week ging het snel minder met hem. Hij heeft geen pijn gehad en is tot het laatst toe geestelijk 'bij' gebleven. Kees heeft nu rust gekregen.

We missen in hem een gedreven en bekwaam vrijwillig molenaar en een hartelijk mens.

Sjaak Poot,
vrijwillig molenaar D'Olde Zwarver

In de rouw (2)

Oud-molenaar Cor Noorlander (86) overleden

Oud-molenaar Cor Noorlander is dinsdag 4 augustus op 86-jarige leeftijd overleden. Noorlander is geruime tijd ziek geweest.

Samen met zijn broer Jan ontving Cor Noorlander in september 2014 uit handen van voorzitter Nico Papineau Salm van de Vereniging De Hollandsche Molen het Certificaat van Verdienste van onze landelijke organisatie. De beide Noorlanders - leden van een oude molenaarsfamilie - beëindigden eind 2013 hun actieve loopbaan als molenaar van SIMAV.
Cor Noorlander werd op 16 juni 1929 geboren in de Sluismolen te Streefkerk. Hij is van 1972 tot 1992 molenaar geweest van de Kortlandse Molen in Alblasserdam; later werd hij molenaar van de Achtkante Molen in Streefkerk. De laatste jaren van zijn actieve molenaarschap assisteerde hij zijn broer Jan op de Broekmolen, eveneens in Streefkerk.

Het molenaarsgeslacht Noorlander gaat terug tot 1817. Ruim twintig mensen uit deze familie hebben in de loop der decennia 23 molens bediend.

Achtkante Molen te Streefkerk met op de achtergrond rechts de Sluismolen. foto Simav.nl

Het stoffelijk overschot van Cor Noorlander werd op dinsdag 11 augustus in zijn woonplaats Nieuw-Lekkerland begraven.

Feest in de Sluismolen

Medio augustus stond de Sluismolen in Koedijk, gemeente Alkmaar, in de vreugd.
Molenaar Andreas de Vos (oud-bestuurslid van het Gilde) heeft een dochter gekregen.
Wij wensen de jonge ouders veel geluk met deze gezinsuitbreiding.

Uitnodiging

Buitengewone Algemene Ledenvergadering

Datum: Zaterdag 7 november 2015

Plaats: Hotelschool Het Klooster te Amersfoort

Tijd: 14.30 - 16.30 uur

De leden van de Vereniging zijn van harte uitgenodigd om de buitengewone algemene ledenvergadering bij te wonen. We willen op deze vergadering een nieuwe voorzitter benoemen, enkele aanpassingen van het huishoudelijk reglement formaliseren, de stand van zaken met betrekking tot de lesstof doornemen en de aftrap doen voor een herijking van de Toekomstvisie 2012-2020. Vanzelfsprekend kunnen leden ook agendapunten voorstellen of vragen aan het bestuur voorleggen via de secretaris (secretaris@vrijwilligemolenaars.nl)

Het bestuur stelt voor om de voorzittershamer over te dragen aan Erik Kopp (1957). Erik is lid van het Gilde sinds 2013 en vice-admiraal buiten dienst. Hij heeft in 2015 examen gedaan op de Windlust in Nootdorp. Erik staat op de Munnikkenmolen in Leiderdorp en op de Windlust in Wassenaar.

Voorgesteld wordt het huishoudelijk reglement op de volgende punten te wijzigen:

- Het voorlopig reglement jeugdleden wordt zonder verdere wijzigingen definitief,
- Omdat er geen huishoudelijk reglement voor afdelingen komt, wordt de verwijzing daarnaar uit het reglement geschrapt en worden enkele zaken in het Handboek Afdelingen verduidelijkt.
- De slotbepaling wordt uit het reglement geschrapt ; statuten en reglement staan op de website en worden niet meer bij aanvang van het lidmaatschap ter hand gesteld.

Er wordt druk gewerkt aan de herziening van de lesstof. Ter vergadering zal worden uitgelegd waar we staan.

Toekomstvisie

De Toekomstvisie 2012-2020 bereikt komend jaar de helft van haar looptijd en is hier en daar niet meer actueel. We gaan eens kijken waar we staan en wat er mogelijkerwijs veranderd moet worden. Dat kan dan worden uitgewerkt en ter goedkeuring worden voorgelegd op de volgende jaarvergadering. De Toekomstvisie staat op de website.
De buitengewone ledenvergadering vindt plaats op 7 november 2015 van 14:30 tot 16:30 in de refter van het voormalige klooster OLV ter Eem, thans Hotelschool Het Klooster, Daam Fockemalaan 10, 3818 KG Amersfoort. Dat is vlakbij de Stichtse Rotonde en ook per openbaar vervoer goed te bereiken.

De vergadering wordt afgesloten met een borrel van 16.30 tot 17.30.

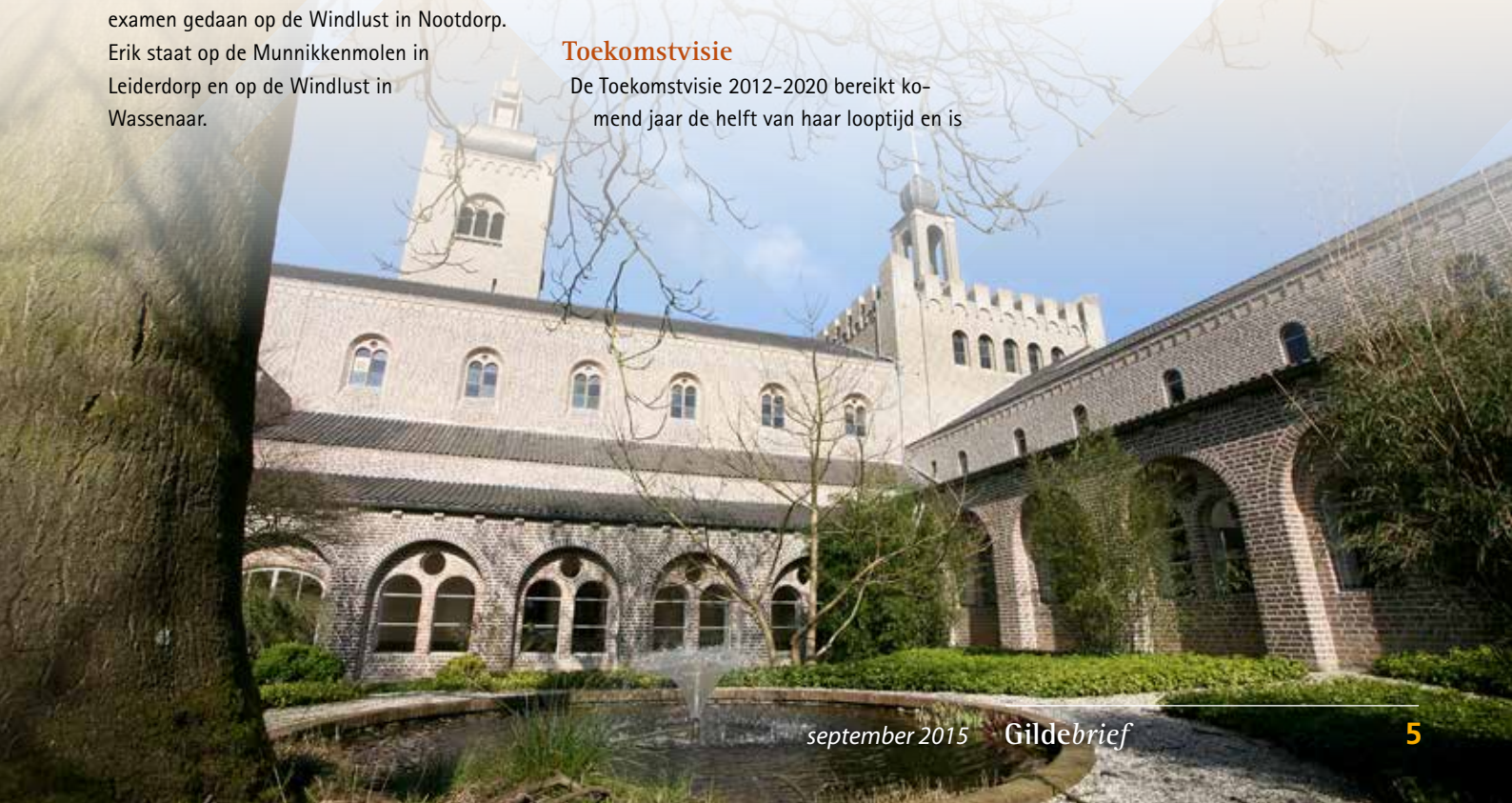

31 juli 1970 - 31 juli 2015

45 jaar achter een molen staan

Het is leuk te vermelden dat ik, Cees Noorlander, op 31 juli 2015, 45 jaar achter een molen sta.
Ik ben de vijfde Cees Noorlander en het is leuk, dat de eerste Cees ook molenaar was op De Oude Wetering te Streefkerk: hij van 1860 tot 1910 en ik vanaf 1976 tot heden.

Ik ben begonnen als molenaar op 31 juli 1970 op de 5e molen van de Overwaard te Kinderdijk waar ik tot 1985 bleef. Vanaf 1976 tot 1980 was ik ook in de vakantieperiodes op de 2e van de Nederwaard, waar ik toen ook werkzaam was. Vervolgens ging ik in 1985 op de 2e van de Overwaard waar toen, na de herbouw na de brand, de opening plaats vond met Prins Claus. Vanaf 1989 was ik drie jaar op de Blokweerse Molen, ook in Kinderdijk en vervolgens een jaar op de Peilmolen te Oud Alblas.

Het molenaars zijn zit in ons bloed . We weten dat in 1632 al een Noorlander molenaar was. Het molenaarsgeslacht Noorlander begon op 28 januari 1794 toen Aalbert Noorlander geboren werd in Bergambacht. In totaal waren er 28 Noorlanders molenaar op 23 verschillende molens.

Cees Noorlander

Deze foto is gemaakt door mijn moeder op de 5 van de Overwaard te Kinderdijk rond 1971

Een bezoeker maakte in 2008 deze foto op de Oude Wetering te Streefkerk

40 jarig Jubileum Gild Fryske Mounders

Wat ferwachtsje jimme fan mûnders dy 't lid binne fan it Gild Fryske Mounders as hja in feest hâlde? Se prate oer mûnen en se hawwe it oer sibben en kunde. Se drinke, mar wurde net dronken.

Se helje ferhalen út harren tinken oer de begjin tiid fan dat se mûnder waarden. Se oerlizze mei-inoar oer technyske saken fan mûnen en komme yn 'e kunde mei oare mûnders. Sy harkje nei de sprekkers, dy't dizze kear fanôf de stelling fan de machtich moaie Nôtmûne fan Froubuorstermole sprekke.

Zaterdag 30 mei vierde onze zustervereniging, het Gild Fryske Mounders, haar 40 jarig jubileum. Als Gilde hadden wij een uitnodiging gekregen, dus op weg naar eetcafe De Molen bij Vrouwbuurstermolen in Vrouwenparochie. Een ritje van 195 kilometer. Halverwege ben ik overgestapt in de auto van Theun en hebben we de weg samen vervolgd.
Ongeveer 130 molenaars waren aanwezig om het jubileum te vieren. Na het officiele gedeelte met toespraken van voorzitter Frits Bloem, de voorzitter van het waterschap en de voorzitter van de Fryske Molen, was de eer aan ons.

Doe kamen "Dy Twa" sprekkers fan it "Het Gilde van Vrijwillige Molenaars" oan it wurd. Wy hawwe in soad meimakke, mar sa't sy tegearre inoar oanfollen wie prachtich. De iene, tydlik foarsitter Bas de Deugd, dy die de felisitaasjes yn 't Nederlânsk en de oare, âld foarsitter Theun Vellinga, die it yn't Frysk. Dat eltsenien moast laitsje om dy taspraak, it wie mear in toanielstikje. Mar it boadskip kaam dúdlik oer: de wurdearring foar inoar wie grut, want beide ferienings dogge itselde. Minsken opliede ta betûfte mûnders, dy't dan oeral mealle meie. Ek seinen hja yn beide rykstalen, dat se de diploma's fan elkoar akseptearren. Dat hie de petearen yn de lêste jierren oplevere. De gearwurking moat trochgean. Sy hienen út namme fan de feriening "Het Gilde van Vrijwillige Molenaars" in kado meinaam. In oarkonde yn in list en yn't Frysk en in lyts bytsje Nederlânsk. "Ter eare fan it ambacht fan mounder fan it Immaterieel Cultureel Erfgoed Nederland". De list hie in houten stêfrêd oan 'e lofterside krigen. Sels ik as Stânfries waard waarm fan dizze opfiering.

Zonnetje

Hierna was er nog een toespraak van de voorzitter van De Hollandsche Molen.
Het officiele gedeelte werd afgesloten met een uitgebreid warm en koud buffet. Ook werden er nog de nodige leden in het zonnetje gezet. Maar dit gedeelte hebben wij niet meer meegemaakt want we hadden nog een terugreis voor de boeg.
Wij hebben deze dag de nodige kilometers gemaakt maar het was meer dan de moeite waard om op deze dag aanwezig te mogen zijn.

Mar oan alles komt in ein en ek oan dizze feestdei, spitich. De wyn gie lizzen, hy hie belies jûn foar ús mûnders. Dat doe't se allegearre ien foar ien de doar út gienen, koene wy as jubileumkommisje de Fryske flachjes en de Biltske flagge oprôlje en wer meinimme. En waard it wêr rêstich yn 'e útbuorren Froubuorstermole. De mûne stie fier en grutsk oer it Bilt te sjen en hâlde syn wjukken stil. Gjin wyn.

Bas de Deugd met veel dank aan Johannes Rozenga.

Foto's zijn van Gerben D. Wijnja

Overzicht geslaagden van de voorjaarsexamens 2015

In de eerste helft van 2015 heeft de examencommissie van "De Hollandsche Molen" weer het examen voor het "Getuigschrift Vrijwillig Molenaar" afgenomen. Dit gebeurde op 15 molens met in totaal 41 kandidaten. Hiervan zijn 39 kandidaten geslaagd. Een slagingspercentage van 95,1%, een mooi resultaat.

Voor het windmolenaarsexamen zijn geslaagd:

Donderdag 9 april 2015,
molen: Molen van Fakkert, Hoonhorst
F.J. Brouwer, Heerde
J.H. Kruizinga, Harderwijk
M. Stroobach, Hattem
F.J. Makkinga, Dalfsen

Vrijdag 10 april 2015,
molen: De Korenbloem, Ospel
J.G. van Kooij, Neerkant
H. Verkooyen, Sittard
G.D. Royle, Geldrop

Vrijdag 10 april 2015,
molen: Fleringer Molen, Fleringen
W.J. Wes, Haaksbergen
R. Kwekkeboom, De lutte

Dinsdag 14 april 2015,
molen: Nooit Gedacht, Merselo
V.M. Claessens, Cuijk
A.J.A. Rooijakkers, Gemert
D.E.H. Franz, Geldern-Walbeck, Duitsland

Woensdag 15 april 2015,
molen: Windlust, Nootdorp
Mevr. A. Noorlander, Kinderdijk
E. Kopp, Leiderdorp

Vrijdag 17 april 2015,
molen: Weel en Braken, Obdam
J.W. Stricker, Den Helder
Th. Siepe, Medenblik

Woensdag 22 april 2015,
molen: De Eendracht, Gieterveen
K.J. Tolboom, Veele
A. Kalk, Zuidlaren

Woensdag 13 mei 2015,
molen: Windlust, Vorstenbosch
C.M.H. van den Akker, Heesch
H.J. van den Oetelaar, Schijndel
J. Kamphuis, Grave.

Dinsdag 19 mei 2015,
molen: Den Haas, Zierikzee
Mevr. J.G. van Reeven-Rodoe, Ellemeet
J. Veenman, Ellemeet
P. Simpelaar, Lewedorp

Woensdag 20 mei 2015,
molen: Nooit Gedacht, Cadzand
A.M.E. Degroote, Sint-Laureins, België
Mevr. C.J.C.A, de Cock- van Jole, Clinge

Donderdag 21 mei 2015,
molen: Tolhuys Coornmolen, Lobith
D.W.C. Rijksen, Velp
K. van Elsbergen, Kalkar, Duitsland
T.E. van Os, Velp

Vrijdag 22 mei 2015,
molen: Hermien, Harreveld
Mevr. D.W. Dondergoor, Winterswijk
H.D. Harmsen, Hengelo
P. Nikkels, Gorssel

Dinsdag 26 mei 2015,
molen: De Arend, Coevorden
J.E. Alberts, Nieuwleusen
H. Snijder, Nieuwleusen
F. Huzen, Nieuwleusen

Woensdag 27 mei 2015, molen: De Koker, Wormer
R. Jonker, Zaandam
M.G. Eykelenboom, Anna Paulowna
T.A.P.J. Roelofsma, Amsterdam

Voor het watermolenaarsexamen is geslaagd

Vrijdag 10 april 2015,
molen: Herinckhave, Fleringen
H.J.F. Daalwijk, Almelo

Wij wensen jullie proficiat en hopen dat jullie nog lang en met veel plezier op je molen mag draaien en liefst malen.

Verder een welgemeend proficiat aan de instructeurs, gastgevend molenaars en alle anderen, die met hun belangeloze inzet en vrije tijd, hieraan bijgedragen hebben.

Het bestuur

Op woensdag 3 juni presenteerde vereniging De Hollandsche Molen het onderzoeksrapport Molentoekomst tijdens het gelijknamige congres in Utrecht. Het onderzoek toont aan dat de instandhouding van molens een structureel tekort kent van 5 miljoen euro per jaar.

De vereniging overhandigde tijdens het congres het onderzoeksrapport aan Marjan Hammersma, directeur-generaal Cultuur en Media van het Ministerie van OC&W. De Hollandsche Molen nodigt alle betrokkenen uit om te werken aan oplossingen. De vereniging wil voorkomen dat Nederland afstevent op een landelijk icoon in verval.

Vanaf september 2014 tot juni 2015 is in het kader van Molentoekomst onderzoek gedaan naar zes aspecten van het molenbehoud. Onder de overkoepelende vraag 'Is het molenveld voldoende op de toekomst voorbereid?' beantwoordden 195 moleneigenaren vragen over financiën, organisatie en nevenbestemming van de molen. Aangevuld met een bureauonderzoek naar de monumentale waarden en de molenbiotoop en een kwantitatief onderzoek naar vrijwilligersbereidheid heeft de vereniging de kansen en bedreigingen voor de molens in kaart gebracht.

De hoofdconclusie die de vereniging heeft getrokken betreft het structurele financiele tekort van 5 miljoen euro per jaar voor restauraties en onderhoud. Uit het onderzoek komt naar voren dat de geldvraag ook verdere consequenties heeft voor de andere vijf aspecten. De betrokken organisaties moeten werken aan hun kennis over fondsenwerving, hebben behoefte aan kundige bestuursleden en jaarlijks moet het veld aangevuld worden met 500 vrijwillige krachten. Ook de mogelijkheden om inkomsten te genereren uit nevenfuncties in en rondom de molen, zorgen voor nieuwe werkvelden waar vele molenstichtingen geen ervaring mee hebben.

Het onderzoek toont aan dat het molenveld goed georganiseerd is. En dat het veld zelf veel oplost, heeft het verleden uitgewezen. "Dat de molens er nu zo goed bijstaan, hebben wij als molenveld, samen met de overheid, gerealiseerd", aldus Leo Endedijk, directeur van vereniging De Hollandsche Molen, "samen zorgen wij dan ook voor de molens van morgen. Dit betekent dat de geldvraag niet exclusief bij de overheid wordt neergelegd, maar de overheid is wel een onmisbare partner voor de molens." De Hollandsche Molen gaat in de komende periode aan de slag om die 5 miljoen euro bij elkaar te brengen.

De rapporten zijn down te loaden op www.molens.nl

Dreigend regionaal molenaarstekort

In het noorden van het land en in Zeeland zijn er meer molenaars die aan stoppen denken dan dat er aanwas is van nieuwe molenaars. In genoemde regio's zijn er op termijn te weinig molenaars. In de rest van het land groeit het molenaarsbestand vooralsnog gestaag.

Dit blijkt uit de enquêtes die De Hollandsche Molen en het Gilde van Vrijwillige Molenaars hebben gehouden in het kader van het project Molentoekomst.

Landelijk gezien kunnen we de toekomst met vertrouwen tegemoet zien. De komende tien jaar houden naar verwachting zo'n 800 molenaars het voor gezien. Er zijn er ook zo'n 800 in opleiding.
De ervaring leert dat ongeveer de helft van hen daadwerkelijk het Getuigschrift Vrijwillige Molenaar zal behalen. Er zijn bovendien honderdduizenden mensen die interesse hebben om molenvrijwilliger te worden. Als 2% van hen daadwerkelijk met de opleiding begint, dan blijft het landelijk molenaarsbestand dus op peil. Maar daar heb je in een gebied met te weinig molenaars niet zoveel aan. Wat te doen?

Uit de enquêtes weten we dat mensen die interesse hebben in het ambacht van molenaar zich soms oriënteren bij De Hollandsche Molen, soms bij het Gilde, maar dat de overgrote meerderheid op de plaatselijke molen af stapt. Daar, lokaal, moet werving van molenaars dus plaatsvinden, door:

Een enthousiaste molenaar. Niets werkt zo aanstekelijk als een molenaar die enthousiasme voor het ambacht weet over te brengen.
De wervingsfolder. In 2013 heeft het Gilde de folder "Word Molenaar" uitgebracht. Daarin staat precies welke stappen men moet zetten op weg naar het molenaarschap. De folder verdient een prominente plaats op elke molen. Een Gildevlag mag er ook gezien worden.
Lokale media. Veruit de meeste molenaars komen uit de onmiddellijke omgeving van de molen. Een oproep dat de molen hen nodig heeft aan de mannen en vrouwen van de plaats levert vaak vrijwilligers op. Sociale media kunnen ook drempels verlagen.
Actief zijn in het maatschappelijk leven. Een molen die leeft, trekt meer mensen.
Natuurlijk ook actief zijn tijdens landelijke en regionale molendagen en op monumentendag.
Vergeet ook de scholen niet, de 50-plussers, de erfgoedgeïnteresseerden.

Het Gilde "netwerk"

Contacten met andere molenaars en met besturen helpen leerlingen naar de molen te trekken. Ook advertenties in de Gildebrief hebben vaak een goede respons. Wissel vooral ook ideeën uit. Suggesties van enquête-deelnemers staan op de pagina hiernaast weergegeven.

Het Gilde wil dat molens draaien. Wij staan daarom klaar om mensen op te leiden die wind- en watermolens willen laten draaien op een manier die past bij hun monumentale waarde. In de loop van haar bestaan heeft de vereniging al meer dan 1.700 molenaars opgeleid. Toch zijn nieuwe molenaars nog steeds nodig, vooral omdat de komende tien jaar zo'n 800 molenaars het vanwege de leeftijd voor gezien zullen houden. Een geweldige kans voor de vele molenliefhebbers;
Geef zelf een draai aan de molen; wordt molenaar!

Suggestie	Lokaal	GVM	DHM
Wervingsfolder		+	
Opleiding		+	
Meeloopdag	+		
Activiteit bij molen	+		
Molen moet leven in dorp	+		
Cursus fondsenwerving			+
Vrijwilligersvergoeding	+		
Nat. Molendag		+	+
Advertenties lokale media	+		
Publiciteit lokale media	+		
Molenbiotoop aanpakken	+		
Actievere eigenaar	+		
Nevenbestemming bv. tentoonstelling	+		
Horeca in/bij de molen	+		
Uitnodigende opstelling	+		
Zorgvuldig omgaan met vrijwilligers	+		
Meer status/erkenning vrijwilligers	+		
Jongeren werven	+		
Lezingen op VMBO's	+		
Lezingen voor 50+ ers	+		
Ondernemend molenaarschap	+		
Moderne activiteiten rond de molen	+		
Maatschappelijke stages	+		
Mensen persoonlijk benaderen	+		
Advertenties in Gildebrief		+	
Vacaturebank		+	
Wervend bord aan de straat	+		
Meer vaart achter molengidsopleiding		+	
Zorgen voor een leuk team	+		
Een actuele website		+	+
Waardering tonen	+		
Stand op hobbybeurzen en markten Stemlokaal in de molen	+		

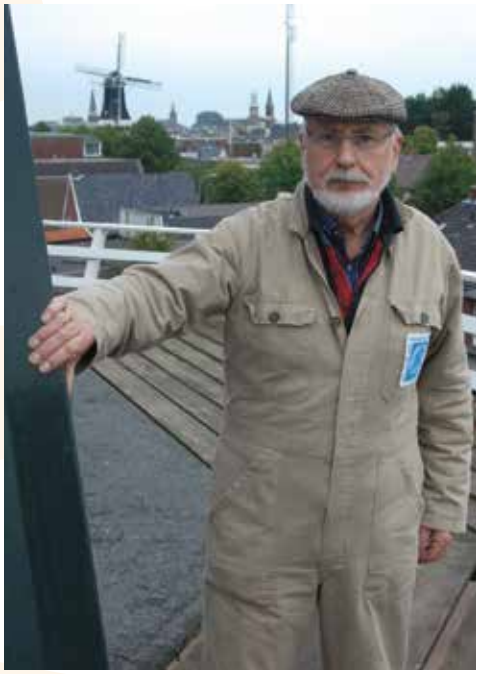

De grote gele kwikstaart

De Grote gele kwikstaart heeft als oorspronkelijk broedhabitat snelstromende beken in bosrijke landschappen. In het vlakke Nederland was de soort daarom zeer zeldzaam. In het broedseizoen foerageren zij langs rivieren en kanalen. Vooral gewild zijn beken, liefst met zand- en grindbanken of stenige oevers omgeven door omgevallen bomen, dicht struikgewas, etc. Hun voedsel bestaat uit ongewervelden die zij lopend vangen, korte sprintjes trekkend. Ook kunnen ze even opvliegen om een insect uit de lucht te pikken.

Herkennen

De vogel is te herkennen aan zijn zeer lange staart en gele onderzijde. Hun rug is grijs en de vleugels zijn zwart. Ze hebben een witte wenkbrauwstreep. Het mannetje heeft in de zomer een zwarte kin en keel, alsmede een witte mondstreep. Het vrouwtje heeft het hele jaar door een lichtgrijze kin en keel. De vogels zijn 18 tot 20 centimeter groot. Kenmerkend voor de kwikstaart is, dat zij met hun lange staart en achterlichaam voortdurend wippen. De vogel heeft in het verleden veel te lijden gehad onder watervervuiling en het verdwijnen van de natuurlijke oevers door onder andere de kanalisatie bij de ruilverkaveling. Door het kunstmatig herstellen van de leefomgeving door beeklopen meer te laten meanderen neemt het aantal kwikstaarten momenteel weer toe. Daartoe draagt ook bij de verbeterde waterkwaliteit. Agressieve landbouwvergiften zijn nu verboden en het uitrijden van mest is aan regels gebonden. Dit heeft een positieve uitwerking op de waterkwaliteit en dat is belangrijk voor veel insectensoorten. Die worden op hun beurt weer gegeten door de grote gele kwikstaart. Als nestlocatie wordt vrijwel altijd een hol of nis bij een sluis, watermolen, stuw of ander bouwwerk uitgekozen. Een paartje grote gelen kan in een broedseizoen wel drie legsels groot brengen. Doorgaans leggen zij

De Rosmolen

vijf tot zes eieren die ze in gemiddeld 13 dagen uitbroeden. Daarna blijven de jongen gemiddeld 13 dagen in het nest.

Zuurstofrijk water

Vorenstaande lezende, komt de (koren) watermolen "De Rosmolen van Geijsteren" in het Noord-Limburgse Venray in aanmerking om door de grote gele kwikstaart als broedplaats gekozen te worden. De maalvaardige molen ligt aan de 20 kilometer lange Oostrumsche Beek die vanaf de Peel haar water afvoert naar de Maas. Inmiddels is deze beek over vrijwel haar gehele lengte weer meanderend. Stroomafwaarts van de molen is de oever over ruime afstand met stenen verstevigd en in de bochten van de beek vindt opslibbing van zand plaats, omdat daar de stroomsnelheid aanzienlijk lager is. Bij de molen heeft het water veel verschil in de snelheid van de stroming wat voor zuurstofrijk water zorgt. Dat op zijn beurt heeft een gunstige invloed op karakteristieke beekorganismen zoals waterkevers, kokerjuffers, muggenlarven en haften.

Een aanwinst

Zo zagen wij, mulders van de Rosmolen, dat in een noordelijke nis van de molen in april van dit jaar een paartje grote gele kwikstaarten een nest had gebouwd en daar jongen in grootbracht. Groot was onze verbazing toen zij dat nogmaals deden eind mei. Nu deden ze dat in een nis aan de oostzijde van de molen, vlak achter het waterrad en van binnenuit goed te volgen. Dan komt er een stukje ethiek om de hoek kijken. Heeft dit volgen – waaronder het maken van foto's - aantoonbaar negatieve gevolgen voor het legsel? Onderzoek heeft aangetoond dat dat niet het geval is, mits omzichtig uitgevoerd met uiterste aandacht voor het welzijn van de vogels. Ook tijdens het malen werd het legsel verstoord. Zodra het rad ging draaien, vloog de vogel van het nest. Maar het rad stond nog niet stil of hij/zij was weer terug op het nest. Deze positieve bevinding werd meegenomen in onze afweging om het legsel wel of niet te volgen. De afloop: 27 dagen na de start van het broeden vlogen de jongen van dit tweede legsel uit! De moraal van het verhaal: een werkende watermolen is mede een aanwinst voor de natuur!

Willem Eickmans, mulder op de Rosmolen van Geijsteren

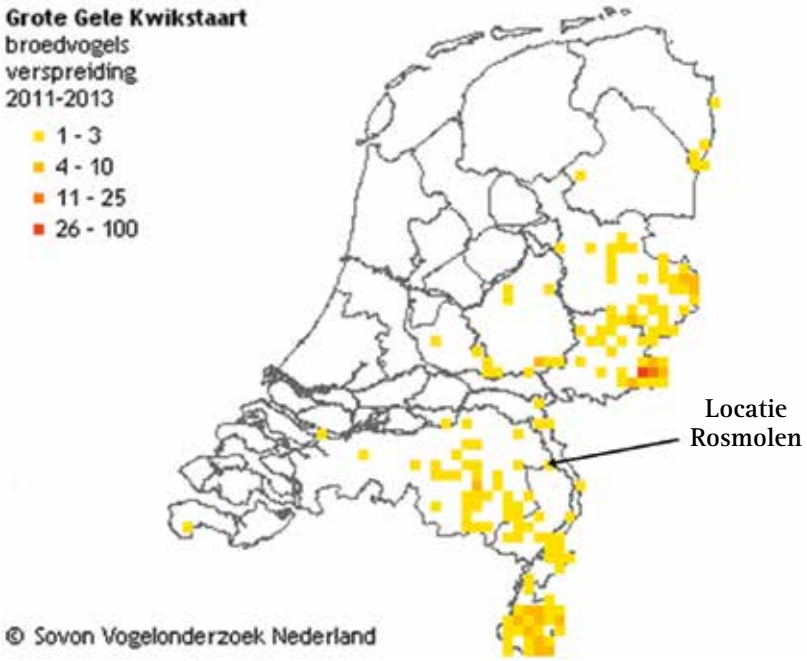

De Rosmolen te Geijsteren

Het nest in een raamnis aan de oostkant

Het nest van dichtbij

De Oostrumsche Beek achter de molen

Van molenaars tot molenmakers

De gelegenheid deed zich afgelopen winter voor. Op een vergadering van Stichting De Westfriese Molens kwam de vraag langs of er vrijwilligers waren die een molen op wilden knappen. Nu zijn we als maalploeg van de Ceres altijd bezig met onderhoud en kleine verbeteringen aan “onze” korenmolen dus durfden we deze uitdaging ook wel aan.

Weidemolen "Johan" voor restauratie

De molen stond bij Coen Rood en als we tijd hadden moesten we hem maar op komen halen, jawel deze molen past in een aanhangwagen. Het betrof weidemolen "Johan" die zijn oorsprong vindt in de vroegere polder de Groote Waal. Het molentje was via het Juliana park in Hoorn begin jaren 80 op de ijsbaan van Schellinkhout terecht gekomen en staat vlakbij de Groote Molen van Schellinkhout waar Jan Beers de molenaar is. De naam "Johan" dankt het weidemolentje aan zijn beschermheer Johan Kerkmeijer (1875-1956) die zich beijverde voor herstel en het in stand houden van monumentale zaken. De door hem in het leven geroepen en nog steeds actieve stichting, Kerkmeijer-de Regt, heeft door een subsidie de renovatie mede mogelijk gemaakt want ook het restaureren van kleine molens kost geld.

De Johan in volle glorie hersteld

Inventarisatie

Na inventarisatie blijkt dat het onderhuis en het gevlucht inclusief de borden, het bovenwiel en de bonkelaar, in een goede conditie zijn. Blijft over het bovenhuis en de staart. Zoals bijgaande foto laat zien is het bovenhuis in zeer slechte staat en de staart is helemaal niets meer. Besloten wordt om beide nieuw op te bouwen. Het langste stuk hout in het bovenhuis is niet langer dan 60 cm dus wordt er gewinkeld bij een lokale houthandel wat die nog over hebben in die maten. Eiken, douglas, vuren, red cedar kortom alles komt van pas. Lagers worden besteld. Het zeer roestige ijzerwerk wordt gestraald en gecoat. Eén gats verbindingen worden geboord en langzamerhand begint er weer een bovenhuis te ontstaan.
Er wordt door een bevriend molenaar, Cees Mens, een nieuw zinken dak voor het molentje gemaakt. De staart wordt opgebouwd uit red cedar waar ook de buitenkant van de "Johan" mee wordt betimmerd. De bovenas en de koningsspil worden door Rob Rodenburg voorzien van nieuwe lagers. Het lager waarmee het bovenhuis op het onderhuis komt te staan wordt een druklager zodat de krachten op de juiste manier worden opgevangen. Alles wordt rondom in de zwarte verf gezet en gelijk wordt er een baard gemaakt met de tekst "1956 JOHAN 2015". En nee dat is niet onze molenaar/timmerman Johan Ooijevaar maar de eerder genoemde Johan Kerkmeijer.

De "Johan" heeft een aantal weken proefgedraaid op een stalen onderstel in de schaduw van de Ceres. Zo konden we het klapmechanisme van de staart uitproberen want ja wie weet hoe sterk zo'n veer moet zijn.
Op donderdag 16 juli is het weidemolentje weer teruggeplaatst op ijsbaan De Pekel in Schellinkhout. Na lovende woorden van Bart Slooten, voorzitter van Stichting De Westfriese Molens, werd de molen door de heer Schaper en mevrouw Huisman, beide verbonden aan de Kerkmeijer-de Regt stichting, weer officieel in gebruik genomen.

Roerom

Alleen het maalwerk moet nog geplaatst worden maar daarvoor is nog wat werk aan de roerom nodig maar bij het ter perse gaan van deze Gildebrief is ook dat geregeld.

Met dank aan de CERES ploeg bestaande uit de vier molenaars: Arie Ruiter, Ton Goede, Johan Ooijevaar, Joop Roersma en MIO Rob Rodenburg. Ook gaat onze dank uit naar het BankGiro Loterij Weidemolenfonds, Stichting Kerkmeijer-de Regt en Stichting De Westfriese Molens.

Joop Roersma

De constructie van het nieuwe bovenhuis

Het nieuwe bovenhuis

Het nieuwe bovenhuis gereed voor plaatsing

De vang en de springbeugel

Recentelijk zijn er meerdere publicaties verschenen (o.a. in Molenwereld) over het belang van de springbeugel en een betrouwbare bevestiging daarvan. Graag wil ik daar nog enkele aspecten aan toevoegen die naar mijn idee van minstens even groot belang zijn. Daarbij wil ik ook verwijzen naar de gebeurtenis met molen Konijnenbelt in Ommen op 16 augustus 2014: http://www.molensinommen.nl/molensinommen/Ongeval_dK_%28Analyse%29.html

Dompen

De springbeugel is een voorziening om het dompen van de bovenas binnen aanvaardbare grenzen te houden. Maar lang niet alle molens zijn voorzien van een springbeugel en in de gevallen waar die wel aanwezig is, is deze niet altijd (aanwijsbaar) als zodanig werkzaam. Het dompen van de bovenas is hoe dan ook ongewenst en kan zelfs gevaarlijke situaties opleveren, zo blijkt uit de voorbeelden. Het dompen van de as wordt daarbij kennelijk als onvermijdelijk beschouwd en de springbeugel als een soort noodvoorziening.

Evenwicht en zwaartepunt

Aan de andere kant is het onloochenbaar dat de bovenas, in combinatie met het wiekenkruis en het bovenwiel nu niet bepaald een uitgebalanceerd geheel vormen. Door het gewicht van het wiekenkruis ligt het zwaartepunt nu eenmaal ver naar voren. De verhouding roelengte-aslengte is niet bevorderlijk voor de stabiliteit: een relatief korte as met een groot gevlucht. Door elementen toe te voegen aan het wiekenkruis (fokken, kleppen) of zwaardere materialen toe te passen wordt dit zwaartepunt nog verder naar voren gelegd. Enige compensatie wordt verkregen doordat de bovenas schuin ligt, waarbij het halslager hoger is gelegen dan het penlager. Ideaal zou het zwaartepunt vlak achter het halslager moeten liggen. Een zo lang mogelijke bovenas en zo ver mogelijk naar achteren bevestigd bovenwiel dragen bij aan de stabiliteit, ware het niet dat deze twee meestal een gegeven zijn. De (relatieve) instabiliteit van de bovenas lijkt daarmee ook in veel gevallen een gegeven. Maar (hernieuwde) aandacht voor dit aspect is zeker op z'n plaats. In de bijna 20 jaar dat ik vrijwillige molenaar ben, is dit eigenlijk nooit een punt van aandacht geweest.

De vang

In dit kader is er nog iets van belang en dat is de afstelling van de vang. Bij een draaiende molen mag de vang niet aanlopen, zo wordt sinds jaar en dag bij de opleiding onderwezen. Dat is niet verkeerd, maar in dit verband is het veel belangrijker om na te gaan hoe de vang wrijving genereert en opbouwt gedurende het vangproces. Als dit egaal wordt opgebouwd en wordt verdeeld over de hele omtrek van het bovenwiel zal de tegenkracht zich in het centrum en dus op het hart van de as concentreren en versterken. De wrijving moet bij het opleggen van de vang worden opgebouwd vanaf het sabelstuk en zich van daaruit verspreiden over de hele omtrek van de vang. Dat is de meest optimale vorm van vangen. Als de wrijving, zeker bij het begin van het vangen, zich te veel op één plek of via één vangstuk manifesteert, zal dit een hefboomwerking uitoefenen op de as. Afhankelijk van de plek zal dit de as naar boven of juist naar beneden duwen. Als dat begint bij het sabelstuk zal dit op de as een (gewenst) neerwaarts drukkend effect hebben. Maar als dit aan de andere kant begint (stutvang!) zal dit de as omhoog duwen. Bij een instabiele as zal dit ongetwijfeld dompen als gevolg hebben. En ja, dan is een stevige en goed bevestigde springbeugel wel erg prettig.

Jelle Wierda, vrijwillige molenaar Agneta Ruurlo

"De Moolenmeester" is open!

Bij Houtzaagmolen De Salamander heeft op afgelopen 4 juli de feestelijke opening van het educatief centrum "De Moolenmeester" plaatsgevonden.

Voorzitter Ruud de Bruijn van Stichting De Salamander verwelkomde op een zonnige zaterdagmorgen een honderdtal genodigden, waaronder de gedeputeerde van Zuid-Holland, de heer Rik Jansen en de voorzitter van vereniging De Hollandsche Molen, de heer Nico Papineau Salm. Beide laatstgenoemde heren verrichten gezamenlijk de officiële opening door het luiden van de 235 jaar oude bel, afkomstig uit De Salamander. Voormalig wethouder van de gemeente Leidschendam-Voorburg en nu ambassadrice van De Salamander, mevrouw Heleen Mijdam onthulde de naam van het centrum: "De Moolenmeester". Gedeputeerde Rik Jansen opende daarna het centrum door het omdraaien van de sleutel.

Molenaar Hans Brok, zijn collega's en de vrijwilligers van de Salamander zijn terecht trots op wat ze hebben bereikt en aan schenkingen binnen hebben gehaald. De bouwsom van het centrum van ongeveer €110.000,- is betaald met verschillende subsidies en donaties. Vorig jaar is de Bankgiro Loterij Molenprijs 2014 gewonnen, waarvoor hard is gewerkt om de benodigde stemmen binnen te halen. Ook waren er bijdragen van de Erfgoedlijn Trekvaart van de Provincie Zuid-Holland, van Stichting Houtzaagmolen De Salamander en andere donaties.

Het nieuwe educatief centrum "De Moolenmeester" is opgezet om:

1. meer draagvlak bij jongeren voor de molenwereld te krijgen
2. meer informatie voor toeristen over ons erfgoed te geven
3. wellicht een pleidooi te houden om de onderhoudsfinanciering voor molens te verbinden aan geldstromen voor ander erfgoed.

"De Moolenmeester" is een fraai voorbeeld van het verbinden van je eigen molenbedrijf met belangen van anderen. Inspiratie is gevonden bij Herman Wijffels, die pleit voor een circulaire hergebruik-economie; het centrum is dan ook "circulair gebouwd" (zie ook : www.duurzaamgeproduceerd.nl). Centrum en molen worden samen een "Kinderzwerfboekstation", een initiatief van het Nationaal Fonds Kinderhulp. Het fonds vindt dat 400.000 kinderen die in Nederland in armoede opgroeien ook recht hebben op geluk en een draaiende molen hoort daar bij (zie: www.kinderzwerfboek.nl). Het educatief centrum kan interessant zijn voor het toekomstige molenonderhoud. Bijvoorbeeld door een verbinding te bepleiten met geldstromen voor het andere erfgoed: molens, forten, bunkers, kastelen, landgoederen, archeologische vondsten en trekvaarten zijn restanten van onze geschiedenis. De Provincie Zuid-Holland mikt (met het Erfgoedhuis) op 'Erfgoedlijnen': erfenis - erfgoed - erfgoud. Maak een omgeving met een eigen identiteit waarin het prettig wonen, werken en recreëren is.
Trek daarmee veel bezoekers die kunnen leren over onze geschiedenis. Joost Vorst (jhl.vorst@pzh.nl) geeft graag meer informatie.
Het bestuur van Stichting De Salamander start vanaf september 2015 een lesprogramma, gericht op leerlingen uit de hoogste klassen van het basisonderwijs. Ook leerlingen van het MBO hoopt men geïnteresseerd te maken om het programma te volgen. De missie van het bestuur en de molenaar is het oude ambacht van houtzagen op de traditionele manier door te geven aan de jeugd.

Kees van den Heuvel en Jaap ten Broek, i.s.m. Ton van Holsteijn, Jan Mouwen en Joost Vorst.

Vacature Veiligheidscoördinator

In verband met het vertrek van de huidige veiligheidscoördinator is Het Gilde op zoek naar een opvolger.

De **veiligheidscoördinator** biedt samen met het netwerk van veiligheids-coaches praktische handvatten om de risico's op de molen te beheersen. Zij/hij vertegenwoordigt het Gilde in de Werkgroep Veiligheid (DHM, AKG, GFM, GVM) en geeft mede vorm aan het veiligheidsbeleid.
Veiligheid heeft prioriteit en dat vraagt een nuchter bewustzijn van de risico's, praktische handvatten en een zekere mate van gedrevenheid. Een veiligheid(deskundige) achtergrond is natuurlijk een groot voordeel, maar geen voorwaarde.

Reacties naar Karel Ouendag: penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl

Exameneisen 2015

Bij de nieuwe vaststelling van de exameneisen in 2009 is afgesproken dat deze na vijf jaar opnieuw tegen het licht gehouden zouden worden in een evaluatie door het Gilde van Vrijwillige Molenaars en De Hollandsche Molen.
Eind 2014 is een kleine commissie samengesteld met vertegenwoordigers uit beide geledingen. Na consultatie in hun eigen geleding hebben deze vertegenwoordigers geconstateerd dat de eisen zoals toen geformuleerd voor het overgrote deel nog steeds goed bruikbaar en adequaat zijn.
De wijzigingen die de commissie heeft aangebracht zijn daarom voornamelijk enkele kleine aanvullingen in redactie en tekst.

De grootste wijzigingen behelzen het toevoegen van een enkele eis m.b.t. het gebruik van houtsoorten, het verplaatsen van een paar eisen naar een ander hoofdstuk vanwege de logica en het herschrijven van de eisen. Daarnaast het anders nummeren van de eisen; niet meer achtereenvolgens van 1 tot en met 74, maar opsomming per hoofdstuk bestaande uit een reeks getallen. Dit is mede gedaan, om bij de vernieuwde vaststelling van eisen voor de examens voor molenaar op watermolens zoveel mogelijk gelijke teksten te kunnen gebruiken en daarnaast een parallelle manier van indelen te kunnen maken.

Aldus vastgesteld te Amsterdam, juni 2015. De exameneisen zijn te vinden op de site van De Hollandsche Molen: www.molens.nl

Ingezonden

Beste mensen,
Wat een rukje aan een touw al niet teweeg kan brengen. Maar het is ook mijn ervaring dat het befaamde rukje aan het vangtouw weleens een averechts effect kan hebben, zeker als de handeling wordt uitgevoerd op een onbekende molen. Wat ik mis in de discussie is, dat e.e.a. niet desastreus hoeft te zijn, als na het lichten van de vang en na het rukje het vangtouw en daarmee dus de vang wordt gezekerd.
Een must zou ik zeggen.

Vriendelijke groeten,
Jan Mulder
Vrijwillig Molenaar
Den Bommel

Het gevlucht

Gezien de reacties in de Gildebrief levert deze rubriek gespreksstof op. Zelfs hoe onze voorouders met roekettingen omgingen wordt verteld. Eén ding is wel duidelijk: zoals gebruikelijk zijn we het niet met elkaar eens. En dat is prima! We streven niet naar eenheidsworsten. Belangrijk is, dat we ervaringen uitwisselen – en nadenken – over waarom we de dingen doen zoals we ze doen.

Deze aflevering gaat over het gevlucht. Dat is een onderwerp, dat op elk examen aan de orde komt. Dat gebeurt niet alleen vanwege de verschillende wieksystemen, maar gewoon omdat je altijd zeil moet voorleggen of afzeilen.
Voor wie vindt dat in deze aflevering niet alles is gezegd: deze rubriek is voor molenaars-in-opleiding. En doceren is de kunst van het weglaten... Het gaat vooral om praktisch werken met het gevlucht, aangevuld met theoretische kennis en ervaringen van molenaars.

Examen:

De exameneisen bepalen: de molenaar

- zorgt dat de snelheid (het aantal enden van de molen) in alle gevallen beheersbaar blijf (exameneis 8, nieuw: 1.2.4*)
- zorgt dat, indien aanwezig, hij instelbare onderdelen van het gevlucht kan bedienen en correct kan instellen (exameneis 9, nieuw: 1.2.5)
- kan werken met het gevlucht (exameneis 28, nieuw: 3.3.1)
- kan de steekborden op de juiste wijze plaatsen en verwijderen (exameneis 30, nieuw: 3.3.2)
- kent de eigenschappen van de molen tijdens het vangen (exameneis 36 b,c nieuw: 3.4.1 b,c)

(* De nummering is gewijzigd in de herziene versie van de Exameneisen, versie mei 2015.)

Controle en onderhoud

Het gevlucht is een vast onderdeel van de inspectie vóór het draaien. Soms vind je een wig van een heklat in het gras, maar die groeien daar echt niet! Meestal merk je er echter weinig van als er een verdwenen is. Goed controleren dus!
Ook een wervel om een windbord op z'n plek te houden wil wel eens vanzelf een kwartslag draaien. Het kan ook dat de wig van het steekbord niet meer goed vastzit. Er zijn méér molenaars dan ons lief is die wel eens een windbord hebben zien rondvliegen! Vaak gaat het goed, maar dat is nog geen reden dat proefondervindelijk aan te tonen...
Zeilrails met een likje vet werken beter dan zonder. Ook draaiende kleppen/klepjes vragen om vet of olie, anders gaan ze minder soepel open en dicht, waardoor het systeem niet werkt zoals het bedoeld is. En wat te denken van uitgewerkte veren aan je remkleppen?
Kortom: er kan hier van alles misgaan!

Steekborden/Stormborden

Het is niet ondenkbaar, dat alle keren dat je oefent op de molen het weer die dag geen aanleiding geeft steekborden te verwijderen. Oefen het dan toch! Liefst als er een stevige wind staat, want dan voel je dat zelfs een klein steekbord met je aan de haal kan gaan als je het niet goed aanpakt. Hoe meer wind en hoe groter je steekbord, des te nauwer steekt het!

Heb je de wervel, de wig of de bordveer losgemaakt, kantel en draai dan het steekbord vóór het hekwerk langs naar links tot horizontaal. Daarna plat vervoeren. Samen vervoeren is nog beter. Maar ook hiervoor zijn ongetwijfeld andere werkwijzen in gebruik. Oefen in elk geval zodat je weet wat handig en veilig is! Een goede werkwijze kan het verschil maken tussen een onbeschadigd bord op z'n plaats of een beschadigde molenaar in de sloot...
Nog een tip voor als je steekborden moet plaatsen bij zwakke wind: leg eerst op alle vier enden zeil voor en plaats daarna de steekborden. Tenzij je van duwen houdt.

Wiekverbeteringen

Door de concurrentie met mechanisch aangedreven werktuigen dreigden de molens begin vorige eeuw de slag te verliezen. Weinig wind betekende: niet draaien, dus niets verdienen en ongeduldige klanten, terwijl je buurman met behulp van een eenvoudige motor rustig doorwerkte. De pas opgerichte vereniging De Hollandsche Molen schreef toen een prijsvraag uit om daarmee ideeën te verzamelen om molens in deze concurrentiestrijd te steunen. Daaruit kwam een aantal zeer bruikbare ideeën voort die daarna ook veelvuldig werden toegepast: de zogenaamde wiekverbeteringen.
Hoewel we het systeem van zelfzwichting hier ook onder rekenen, was dat geen resultaat van deze prijsvraag: deze verbetering was begin negentiende eeuw in Engeland bedacht en werd eind van die eeuw ook veel toegepast vooral in het noorden van ons land. Enkele verbeteringen zijn vooral regionaal toegepast en zijn daarmee min of meer 'streekeigen' te noemen
Uitgebreide beschrijvingen van wiekverbeteringen lees je in de Basiscursus of in het boek 'Wieksystemen' van G.J. Pouw.

Een indeling

We kunnen ze in twee categorieën indelen:

A. Verbetering van het rendement van de molen.

Dit betreft verbeteringen die aan de bordzijde van de roe zijn aangebracht om de stroomlijn te verbeteren. De oudhollandse windborden zijn vervangen door:

- een grote stroomlijnvorm om de roe (systeem Dekker)
- een kleine stroomlijnvorm ('neus') vóór op de roe (systeem Van Bussel)
- een gebogen windbord, deels vóór en deels áchter de roe met een spleet ertussen (systeem Fauël, ook wel fokwiek genoemd)
- een stroomlijnvorm op/om de roe en een klep aan de hekzijde naar het idee van een vliegtuigvleugel (systeem Bilau). Deze verbetering levert tevens groter bedieningsgemak op.

Eigenschappen van deze categorie:

- de stroomlijnvorm van het gevlucht is verbeterd waardoor de weerstand vermindert
- door de vorm van de constructie neemt de trekkracht (iets) toe
- de molen loopt makkelijker aan bij weinig wind waardoor de molenaar méér productieve uren heeft
- de molen is gevoeliger voor veranderingen van windsterkte en draait dan onregelmatiger (is 'hollerig'): dat is voor sommige productieprocessen een nadeel
- bij harde wind zal de molen gauw te hard gaan waardoor eerder gestopt moet worden: dat geeft verlies aan productieve uren!
- de molen vangt moeilijker bij harde wind en de vang wordt zwaarder belast

Om een regelmatiger gang te krijgen en makkelijker te kunnen vangen, heeft men in veel gevallen remkleppen aangebracht.

Zelfzwichting

B. Verbetering van het bedieningsgemak voor de molenaar.

Dit betreft verbeteringen die aan de hekzijde zijn aangebracht. Het hekwerk + zeil zijn vervangen door:

- een groot aantal horizontaal draaiende klepjes (zelfzwichting)
- een verticaal draaiende grote klep (systeem Ten Have, Van Riet en Bilau) ('horizontaal' en 'verticaal' gerekend t.o.v. het onderstaande roe-end)

Eigenschappen van deze categorie:

- vergroting van het bedieningsgemak, zodat er geen zeilen hoeven te worden voorgelegd en zwichten minder tijdrovend is: zo kan op personeel en tijd – dus kosten – worden bespaard
- het vangen van de molen gaat gemakkelijker, waardoor de belasting van de vang afneemt: je vermindert de trekkracht door de kleppen te openen vóór je vangt
- zeilen vervangen door kleppen/klepjes levert op zichzelf géén grotere trekkracht op
- kleppen kunnen bij wind van achteren dichtgedrukt worden: het veilig wegzetten van de molen vraagt daarom extra maatregelen.

Trekkracht en snelheid

Voor de gevorderde leerling volgt hier enige achtergrondinformatie.
Als de ('echte') wind het gevlucht in beweging zet, ontstaat bewegingswind ('rijwind').
De resultante van deze twee 'winden' is de schijnbare wind. Die schijnbare wind komt schuiner van voren dan de echte wind. Dat geeft verlies van trekkracht. Omdat de snelheid vlak bij de askop kleiner is, is de bewegingswind daar ook minder waardoor de schijnbare wind minder schuin van voren invalt. Hierdoor is vlak bij de askop het verlies van trekkracht kleiner. Verder naar de roede-top is de snelheid veel groter en dus ook de bewegingswind. Hierdoor komt de schijnbare wind veel schuiner van voren en verliest dat deel van het hekwerk meer trekkracht. Bij een oudhollands hekwerk wordt dit nadeel enigszins opgevangen door er een zeeg in aan te brengen. Het dieper gezette deel bij de askop levert vooral de trekkracht en het vlakker gezette deel bij de roede-top levert de snelheid.

Een gevlucht met een diepe zeeg loopt makkelijk aan, is minder gevoelig voor wisselvallige wind, levert veel trekkracht maar loopt relatief langzaam bij een bepaalde windkracht. Zo'n molen loopt rustiger, maar vangt zwaarder.
Voorbeeld: een pelmolen heeft een hekkenstand van ongeveer -8° (bij de top van de roe) tot +26° (bij de askop). Zwaar belaste molens hebben - naast een diepe zeeg – doorgaans ook een breed hekwerk en brede, ver naar voren staande windborden.
Een gevlucht met een vlakke zeeg komt trager op gang, is onrustig bij wisselvallige wind, levert minder trekkracht maar kan wel een hogere snelheid bereiken.
Voorbeeld: de gemiddelde polder- of industriemolen heeft een hekkenstand van ongeveer -3° tot + 22°. Bij minder zwaar belaste molens zijn het

Remklep bij een fokwiek

De demper van een remklep

hekwerk en de windborden smaller en staan de windborden vlakker. Een oudhollands windbord kan overigens bij grote snelheid ook remmend gaan werken.

Remkleppen

Zoals gezegd geven wiekverbeteringen een groter rendement en dit is de oorzaak van een onregelmatiger gang van de molen en een grotere belasting van de vang: daarom heeft men vaak remkleppen aangebracht. Een remklep is een draaibaar deel van de constructie aan de bordzijde van het gevlucht.
Is het regelmechanisme aan de voorzijde van de remklep bevestigd, dan draait deze bij openen met de bolle achterkant in de wind. Is dit aan de achterzijde bevestigd, dan draait de klep open met de holle voorkant in de wind. Bij een klep met stroomlijnvorm zal de tweede constructie méér weerstand opleveren dan de eerste.
Er zijn uitzonderingen: bij enkele molens met zelfzwichting zijn (een drietal) verticale remklepjes aan de hekzijde aangebracht. Omdat hierdoor de stroomlijnvorm vóór de roe niet verstoord wordt, is de remmende werking van deze constructie geringer.
Remkleppen werden later ook aangebracht op andere wieksystemen vanwege de voordelen ervan.

De bediening

Remkleppen worden op twee manieren bediend:
1 - **handmatig** via trekstangen die met een door de bovenas lopende zwichtstang zijn verbonden.
Door aan de zwichtketting te trekken, kun je de remkleppen bedienen. Dat is makkelijk als je gaat vangen: sluit de remklep voor je de vang licht en open deze, voor je de molen vangt.
Echter: deze kleppen willen tijdens het draaien onder invloed van de middelpuntvliedende kracht opengaan. Door aan de zwichtketting een gewicht te hangen, ga je dit tegen. Daarbij geldt: méér gewicht = klep later open = hogere snelheid; mínder gewicht = klep eerder open = minder snelheid.
Bij zelfzwichting is de bediening van de remkleppen gekoppeld aan de treklat voor de jaloezieklepjes.

2 - **automatisch** door middel van een gewicht en een regulateurveer al of niet met een demper.
Door de middelpuntvliedende kracht wordt een gewicht naar buiten 'geslingerd', waardoor de remklep opengaat. De veer werkt tegengesteld aan het gewicht en sluit de klep weer als de snelheid afneemt. Door de afstelling van de veer kun je ongeveer bepalen bij welk aantal enden de remklep opengaat. Om te voorkomen dat bij afnemende snelheid de remklep te snel gesloten wordt waardoor de molen meteen weer harder gaat lopen, gebruiken we een hydraulische demper. Hierdoor sluit de klep enigszins vertraagd en kun je de molen vangen vóór de klep geheel dicht is en de molen weer gang gaat maken.

Voor- en nadelen

Alle wiekverbeteringen hebben zo hun eigen specifieke voor- en nadelen. In de Basiscursus, hoofdstuk 6, kun je hierover meer lezen. Graag wil ik daar de ervaring van een tevreden Dekkerwiek-molenaar aan toevoegen. Het vrijwel altijd genoemde bezwaar dat controle op en onderhoud aan de roe lastig is, valt mee: door het Dekker-profiel zijn de roeden grotendeels beschermd tegen weer en wind, dus minder onderhoudsgevoelig. Belangrijk om te weten is, dat ieder wieksysteem verschillend reageert op wisselende winden en bij het vangen. Daarom adviseren we molenaars-in-opleiding praktische ervaring op te doen met andere wieksystemen.

Ter afsluiting nog een **correctie** op de tekst van Praktijk & Theorie: het weer (Gildebrief, juni 2015): Bij het kopje 'Onweer' gaat het over de karakteristieke soorten bewolking Altocumulus Floccus en Altocumulus Castelanus. De spellingcontrole maakte er echter 'Focus' en 'Castelens' van.

L.E. Raar (Vastgeroeste gewoontes vedreengt 't vestaand)

Koning
Molenzeilen

- Nieuwe zeilen
- Reparaties
- Touwwerk
- Smeermiddelen
- En meer .....

Sipke Koning
06-44003400

www.koning-molenzeilen.nl

De Rijnlandse Molenstichting

organiseert:

Molendag

18

25 Oktober 2015

10.00-17.00 uur

Zeilmakerij van Neerven bv

Sinds 1925

MOLENZEILEN IN WK77 BRUIN OF WIT, MARLON BOLUS ROOD

Driek van Erpstraat 1
5341 AK OSS
Tel. 0412-624028
Fax. 0412-627973
info@zeilmakerijvanneerven.nl

DEGELIJKHEID EN GEGARANDEERD DE BESTE KWALITEIT !!

MOLENSTEENMAKERIJ

HANS TITULAER

voorheen HEINRICH VAN HEES

Voor de beste kunstmaalstenen als ook blauwe basaltlava maalstenen.
Tevens wrijfstenen, kweernen (romeins model) demonstratiestenen (ø 10, 15 of 20 cm) en huishoudmolens.
Zeer snel en vakkundig scherpen van uw molenstenen en maaltechnische adviezen.

Werkplaats:
Rijksweg 146
6586 AB Plasmolen, Nederland
Telefoon: 024 - 696 36 54
Fax: 024 - 696 36 57
GSM 0653667686
E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Natokkelen

In de vorige Gildebrief stond een artikel over "Het rukje aan het vangtouw", ook wel natokkelen geheten. Betoogd wordt dit niet te doen als het niet nodig is op jouw molen. De vraag is dan hoe je vaststelt, dat het niet nodig zou zijn. Hoe weet je nou of je het goed hebt gedaan? Ik zeg daarom: doe het altijd, maar doe het op een afdoende manier.

Vangschijf

In "mijn" molen kan de vang ook in de kap bediend worden: hier is een variant van de trommelvang aanwezig. Het verschil met een gangbare trommelvang is, dat er geen trommel is maar een schijf met flenzen. Een examenkandidaat noemde dit volkomen terecht een opgerolde wipstok. Bekend is dat er bij een trommelvang meer vangtouw door je handen gaat en dat is met deze variant niet anders. Ook is de klacht dat je minder gevoel hebt bij het bedienen van de vang, maar dat is echt een kwestie van wennen.

Eerst kijken en dan pas doen

Nu is het zo, dat op "mijn" molen behalve ikzelf alleen leerlingen aan het vangtouw mogen komen. Zij moeten het tenslotte nog leren en verder is dat touw geen speeltuig. Voordat een leerling ook maar iets mag doen, neem ik die mee de kapzolder op om eens te kijken wat daar nu eigenlijk beweegt als je het vangtouw hanteert. Boven demonstreer ik wat er nu feitelijk bij dat natokkelen gebeurt. Ik laat de leerling de bout van de vangbalk expres óp de punt van de vanghaak leggen en tokkel dan na. Dan is te zien, dat bij het optrekken van de vangbalk er in het begin heel weinig gebeurt. Als de vangbalk namelijk in de vanghaak hangt, valt de vangbalk een beetje opzij naar het midden van de molen tegen het hangereel aan. Dus als je de vangbalk een beetje optrekt, richt de vangbalk zich

alleen maar een beetje op maar blijft in de vanghaak liggen of erger óp de punt van de vanghaak. Pas bij wat verder optrekken komt de bout los van de vanghaak. Is de vanghaak eenmaal los van de bout, dan komt die haak vanzelf helemaal verticaal te hangen, precies met het holletje onder de bout. Dat gebeurt alleen maar als het natokkelen rustig gedaan wordt. Doe je het met een ruk, dan loop je de kans dat de vanghaak een tikje krijgt en dat die gaat slingeren. Dan loop je de kans dat je de bout weer juist óp de punt van de vanghaak neerlegt.

Mij valt ook op, dat de meeste leerlingen het natokkelen meestal zelfs met meerdere rukjes doen. De kans dat de haak dan gaat slingeren, is dus heel groot. Ik demonstreer daarom dat het noodzakelijk is de vang zo rustig mogelijk op te trekken. Eerst zal de vangbalk zich oprichten en niet meer tegen het hangereel rusten. Bij verder optrekken komt de bout pas los van de vanghaak. De vangbalk hoeft maar even los te komen en het holletje van de vanghaak komt vanzelf precies op de plek die je wil: recht onder de bout. Daarna kan je de vangbalk rustig laten zakken. Pas dan ligt de vangbalk veilig in de haak.
Bij mij op de molen kan dat dus eenvoudig gedemonstreerd worden. Met een beetje heen en weer roepen kan dit op iedere molen gedaan worden.

Schrik

Is het mij ook wel eens overkomen dat de molen zichzelf stilzette? Ik moet eerlijk bekennen dat dit één keer gebeurd is. Ik schrok me helemaal een ongeluk! Gelukkig is het zo, dat bij "mijn" molen de vangbalk niet zwaarder is dan strikt noodzakelijk. Bovendien gaat het aanhouden van de molen buitengewoon soepel. Het liep gelukkig goed af: de molen had een goeie gang en kwam zonder problemen tot stilstand.

De belangrijkste reden dat dit mis kon gaan, kwam doordat ik het vangtouw altijd zo los mogelijk aan de staart vastgelegde. Ik deed dat om altijd de mogelijkheid te hebben om boven in de kap de vang te kunnen bedienen. Dat leek me wel handig. Nadat het bijna mis was gegaan, heb ik het vangtouw altijd redelijk strak aan de klamp aan de staart vastgemaakt. Mocht het dan toch ooit nog eens gebeuren, dat de vangbalk van de punt van de vanghaak afvalt, dan hangt de vangbalk tenminste nog aan het vangtouw. Ik wilde niet dat de molen nog eens op deze manier in gevaar gebracht kon worden. Dan kan ik maar niet altijd boven de vang kunnen bedienen: dat kan op een molen met een wipstok tenslotte ook niet.

Ik wil graag herhalen dat ik al met al blij was, dat ik op de vangbalk precies genoeg gewicht heb liggen om de molen in alle omstandigheden netjes aan te kunnen houden. Als er meer gewicht op de vangbalk had gelegen, was de kans op grote schade veel groter geweest. In het bouwbestek van de molen staat over de vang: "alles soo gestelt dat men de mole daer mede Regeren kan'. Meer moet dat niet zijn.

Een vangschijf is een opgerolde vangstok

Mijn advies is dus: natokkelen moet, maar dan zo rustig mogelijk.
Een tweede advies is: leg genoeg gewicht op de vangbalk om de molen goed te kunnen aanhouden, maar niet meer dan nodig is.

Barend Zinkweg

De bout boven het holletje

De bout op de punt van de vanghaak

De vang in de haak

Fleecejassen en bodywarmers te koop via webwinkel

Ze waren te koop op de Algemene Ledenvergadering en nu ook in de webwinkel. Prachtige fleecejassen en bodywarmers in de kleur donkerblauw, in de maten S, M, L, XL en XXL, met het gildelogo er op geborduurd.
Voor de prijs hoeft u het niet te laten, die is 30 euro per stuk, exclusief verzendkosten. Voor 35 euro wordt het artikel thuis bezorgd. Ook zijn ze te koop op de komende buitengewone ledenvergadering op 7 november aanstaande.

Log in op het ledengedeelte van de website (www.vrijwilligemolenaars.nl) en ga naar de winkel. Daar is ook de Gildevlag nog steeds te koop voor 10 euro.

Uitnodiging van het Gilde van Vrijwillige Molenaars
Afdeling Noord-Holland aan de gildeleden en belangstellenden
voor de

Contactavond

op vrijdag 13 november 2015 20.00 uur

Nadat de avond door onze voorzitter is geopend is het woord aan de heer

Erwin Schriever

Hij herbouwde met behulp van traditionele 18e eeuwse technieken een standerdmolen zoals je die vroeger in ieder dorp rondom Troyes vond.

Dit avondvullende onderwerp zal worden onderbroken door een korte PAUZE.

Na afloop is er nog gelegenheid om vragen te stellen en voor een drankje.

De bijeenkomst wordt gehouden in "De Beemster Keyser".

De locatie is gelegen rechts naast de Keyserkerk in het centrum van Middenbeemster
Middenweg 148, 1462 HL Middenbeemster.

Zaal open 19.30 uur. Aanvang 20.00 uur.

Inlichtingen Elly Mense
tel. 06-3069.9778 of e.mense-lablans@xs4all.nl

Watermolenaar gevraagd

De Broekmolen in Stramproy is een onderslag watermolen, waarvan de huidige bouw dateert uit 1738. De molen is een rijksmonument en de enige watermolen in de gemeente Weert. Het heeft een volledig houten gangwerk en drie koppels maalstenen.

De molen is maalvaardig, maar kan hier en daar wat aandacht gebruiken. De molen is in particulier bezit en de huidige eigenaren willen de molen graag open stellen voor publiek, waarbij tevens de mogelijkheid wordt geboden een kop koffie te drinken.

Om de molen regelmatig open te stellen, zijn wij op zoek naar enkele vrijwilligers die af en toe een middag willen helpen met mensen rond te leiden, over de molen te vertellen en de molen op een verantwoorde wijze te laten draaien.

Ook mensen met weinig of geen ervaring zijn welkom om te reageren.

Meer info/reacties:
Hubert Simons
Grensweg 8
6039 RS Stramproy
tel. 06-10 00 55 51

Limburgse Molendag

Op zondag 4 oktober is het voor de zeventiende maal Limburgse Molen Dag. Het jaarlijks gebeuren dat wordt georganiseerd door de Molenstichting Limburg in samenwerking met Het Gilde van Vrijwillige Molenaars afdeling Limburg.
De meeste deelnemende vrijwillige molenaars zetten de poort van hun molen open van 11.00 tot 16.00 uur.

Limburg staat bekend om zijn natuur- en stedenschoon, de pittoreske dorpen van het mergelland, de kerken en de kastelen. Dat deze provincie ook nog rijk is aan molens is minder bekend. Toch telt Limburg 88 complete molens en 71 restanten.

Van de 88 complete molens zijn er 40 windmolens en 48 watermolens. Deze laatstgenoemde molens, waarvan de raderen of turbines in beweging worden gebracht door stromend water, zijn in ons land zeldzaam. Het aantal lijkt groot, het is echter niet meer dan een klein restant van de 264 molens, die rond 1900 in de provincie in bedrijf waren. Verschillende factoren hebben geleid tot het verdwijnen van de wind- en watermolens. Als eerste kwam er de concurrentie van de motormaalderijen in de eerste decennia en daarna het verlies van niet minder dan veertig windmolens in Midden- en Noord-Limburg gedurende de Tweede Wereldoorlog. Tenslotte gaf de ontwikkeling van de gemengde boerenbedrijven tot grootschalige landbouwbedrijven een vermindering van de vraag naar de diensten van de plaatselijke molens.
De nog bestaande molens zijn behouden gebleven dankzij de inspanningen van betrokken eigenaren, molenaars, gemeentebesturen, vereniging "De Hollandsche Molen", de Molenstichting Limburg en andere plaatselijke initiatieven.

Een lijst van de geopende molens vindt u op www.limburgsemolens.nl

---

Rijnlandse Molendag

Beste molenvrienden,

Voor de achttiende keer organiseren de molenaars van de Rijnlandse Molenstichting op zondag 25 oktober 2015 de **Rijnlandse molendag**. Het is de bedoeling dat er op deze dag een groot aantal van de 46 molens van de stichting bij voldoende wind zullen draaien en opengesteld zijn voor collega molenaars van 10.00 uur tot 17.00 uur.

Dit jaar zijn de verplaatste Munnikkenmolen en Meerburgermolen niet bereikbaar doordat het zandwinningterrein gesloten is.

Veranderingen sinds vorig jaar zijn:
De Nieuwe Hofmolen heeft een nieuwe ondertoren en bij de Lisserpoelmolen zijn vijf velden van het achtkant en bij de Moppemolen alle acht de velden met nieuw riet bedekt.

Dit is een extra draaidag, speciaal voor molenaars, want de molens draaien bij voldoende wind al iedere eerste zaterdag van de maand.

Groeten Aad Toet

©2015 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevens-verwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

WORD MOLENAAR!

Alweer een watermolen... Maar wat voor een! Een dubbele molen, die in z'n lange geschiedenis vanaf de 12e eeuw al vele functies heeft vervuld; o.a. korenmolen, oliemolen, volmolen, leerlooierij en zaagmolen.
We hebben het over de Opwettense Watermolen op de Kleine Dommel tussen Eindhoven en Nuenen.
Martijn Coenraads is hierop de eerste molenaar, maar die staat niet op de foto.
Eigenlijk hadden we geen omslagfoto voor deze Gildebrief (als er nog molenaars goede foto's hebben houden wij ons aanbevolen, neem gerust contact op met de redactie).
Tijdens een redactieoverleg tussen hoofdredacteur Tom Kreuning en eindredacteur Mark Dwarswaard op de molen waar de eindredacteur vrijwillig molenaar is (de Opwettense Watermolen) heeft Joan Harmsen, de vrouw van Tom, de foto gemaakt die we dan nu maar als omslagfoto gebruikt hebben.
Mark staat hier aan de maalsluis van de koren- en zaagmolen. Links daarvan is de tandheugel te zien van de lossluis, welke in het seizoen als vispassage dient. Nog verder links is een stukje van de heugel te zien van de maalsluis voor de voormalige oliemolen.

Sluisje-open-sluisje-dicht, zo eenvoudig lijkt het. Maar dat dit niet zomaar geldt bewijst de winnaar van de Evert Smit Biotoopprijs 2014: Hans de Mars met zijn onderzoeken. Wat gebeurt er bovenstooms als de sluizen gesloten blijven en wat als ze juist ver open staan? Meer als wat je zo op het eerste gezicht zou denken. Als we in Opwetten de sluizen gesloten houden gaan de snelweg Eindhoven – Helmond en het spoor parallel hieraan onder water en krijgt de stroomopwaarts gelegen Collse Watermolen te hoog onderwater.
Besluiten de molenaars van de Collse-, de Opwettense- en de stroomafwaarts op de Dommel gelegen Hooijdonkse Molen de sluizen allemaal ver open te laten, dan zal het moerasgebied "De Collse Zegge" tussen Geldrop en de Collse Molen verdrogen! Het natuurlijk lijkende moerasgebied is er overigens dank zij het eeuwenlang opstuwen van het water om kracht voor het malen te genereren voor de genoemde molens.
Meer informatie over de molen is te zien op de site: www.watermolenopwetten.nl

Mark Dwarswaard

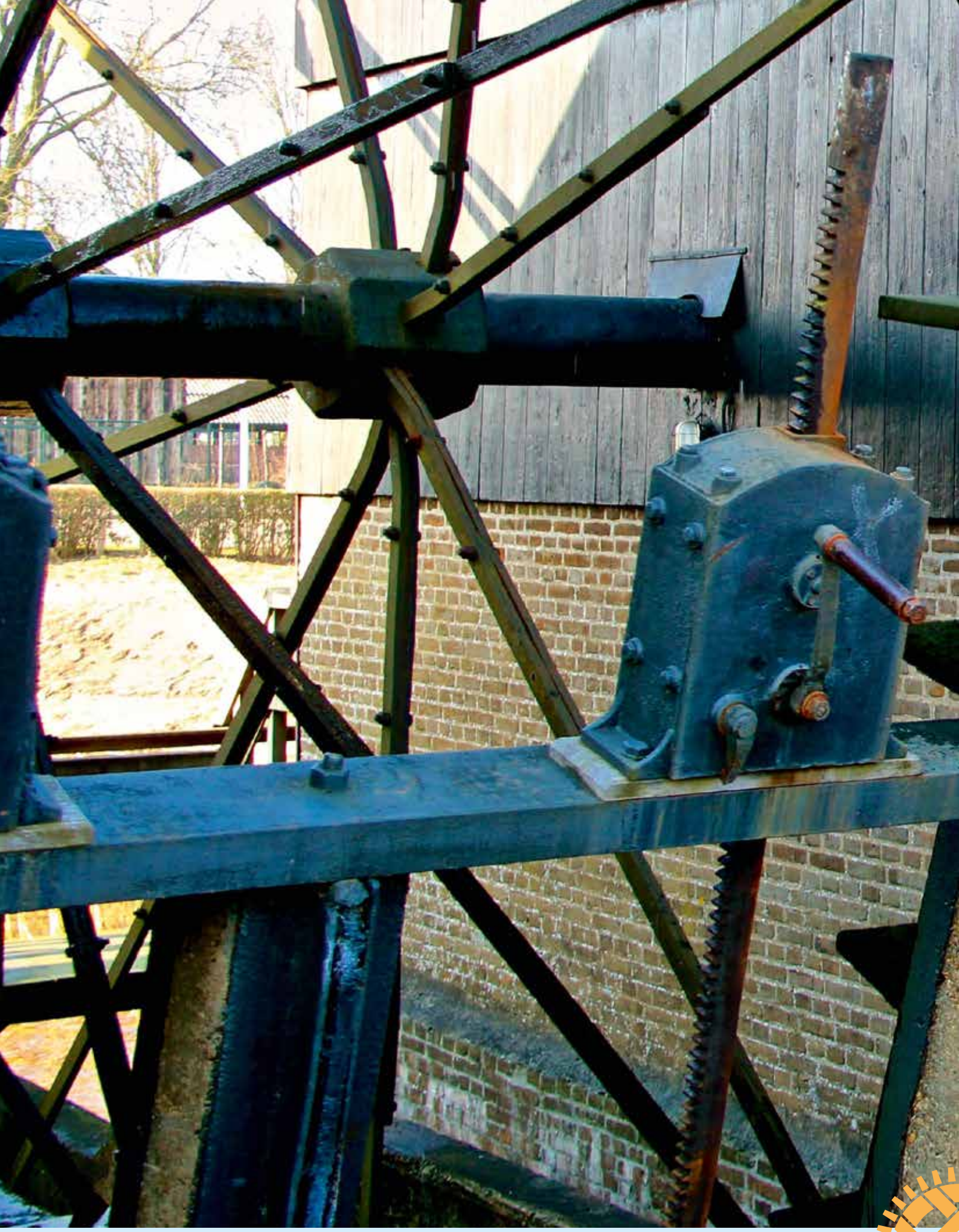

Geef een eigen draai aan de molen!

Word molenaar!